

TRÒ CHƠI NGÔN NGỮ TRONG DẠY HỌC THỰC HÀNH TIẾNG VIỆT, CHƯƠNG TRÌNH GIÁO DỤC PHỔ THÔNG 2018

NGUYỄN THỊ HẠNH PHƯƠNG* - ĐỒNG HOÀNG MINH NGỌC**

Tóm tắt: Đổi mới hình thức, phương pháp dạy học là một trong những yêu cầu của chương trình Giáo dục phổ thông 2018 nhằm hướng tới mục tiêu phát triển năng lực, phẩm chất toàn diện cho người học. Sử dụng trò chơi ngôn ngữ trong giảng dạy Thực hành tiếng Việt là một trong những phương pháp hữu hiệu tạo động lực, giúp người học trở nên hứng thú với nội dung bài học. Bài viết này được thực hiện để bước đầu tìm hiểu về trò chơi, trò chơi ngôn ngữ và vai trò của trò chơi ngôn ngữ trong dạy học Thực hành tiếng Việt, góp phần thực hiện hiệu quả chương trình giáo dục phổ thông 2018, môn Ngữ văn.

Từ khóa: Hình thức, phương pháp, trò chơi, ngôn ngữ, Thực hành tiếng Việt.

Abstract: Innovating teaching methods and forms is one of the requirements of the 2018 General Education program, aimed at nurturing well-rounded capabilities and traits in learners. Incorporating language games into Vietnamese Practice sessions stands out as an effective strategy to inspire and engage learners with lesson content. This article endeavors to provide an initial exploration of language games, their significance, and their role in the introductory phase of Vietnamese Practice lessons, thereby facilitating the successful execution of the 2018 General Education program in Language Arts.

Keywords: Forms, methods, games, language, Vietnamese Practice.

1. Đặt vấn đề

Đổi mới hình thức, phương pháp dạy học

là một trong những yêu cầu của Chương trình giáo dục phổ thông 2018 nhằm hướng tới mục tiêu phát triển năng lực, phẩm chất toàn diện cho người học. Sử dụng trò chơi ngôn ngữ trong giảng dạy Thực hành tiếng Việt là một trong những phương pháp hữu hiệu tạo động lực, giúp người học trở nên hứng thú với nội dung bài học. Bài viết này được thực hiện để bước đầu tìm hiểu về trò chơi, trò chơi ngôn ngữ và vai trò của trò chơi ngôn ngữ trong dạy học Thực hành tiếng Việt và trong hoạt động mở đầu bài học Thực hành tiếng Việt, góp phần thực hiện hiệu quả Chương trình giáo dục phổ thông 2018, môn Ngữ văn.

2. Trò chơi và trò chơi ngôn ngữ

2.1. Khái niệm trò chơi

Trò chơi là hoạt động bày ra để vui chơi, giải trí [4, tr.1001]. *Trò* là hoạt động diễn ra trước mắt người khác để mua vui; *chơi* là hoạt động giải trí hoặc nghỉ ngơi, mục đích cho vui.

Trò chơi được hiểu là một hoạt động tự nhiên và cần thiết nhằm thỏa mãn nhu cầu giải trí đa dạng của con người. Thuật ngữ *trò chơi* mang 2 nghĩa: (1) Là hoạt động chơi có luật và có tính cạnh tranh, thách thức với

* TS - Trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên; Email: phuongnth@tnue.edu.vn

** Sinh viên Trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên

người tham gia, người tham gia phải biết quy tắc, mục đích, kết quả và yêu cầu; (2) Là hoạt động được tổ chức và tiến hành dưới hình thức chơi.

Như vậy, theo cách hiểu chung nhất, *trò chơi là một hoạt động thường dùng để giải trí và cũng có thể được sử dụng như một công cụ giáo dục.*

Có nhiều loại trò chơi: trò chơi tâm lý vận động (chức năng vận động); trò chơi nhận thức (trí nhớ, sự chú ý và tưởng tượng); trò chơi xã hội (nhóm, tương tác, xã hội hóa); trò chơi cảm xúc (kích thích, cảm xúc, kiểm soát); trò chơi thể thao (tình huống thể thao); trò chơi dân gian (trò chơi truyền thống); trò chơi hiện đại (trò chơi điện tử); trò chơi ứng dụng công nghệ;...

2.2. Khái niệm trò chơi ngôn ngữ

Về hình thức, trò chơi ngôn ngữ trước tiên cũng có tính chất, không khí của trò chơi nói chung, bao gồm: luật chơi, tính cạnh tranh, tính tương tác; người chơi phải biết quy tắc/ luật chơi, mục đích để hướng tới kết quả nhất định. Về nội dung, trò chơi ngôn ngữ được xác định gắn với mục đích giáo dục ngôn ngữ, nhằm đạt được một kết quả học tập cụ thể. Ngôn ngữ ở đây vừa là phương tiện, vừa là đích đến. Thông qua hoạt động chơi mang tính tương tác, người học được hình thành, củng cố tri thức ngôn ngữ đồng thời phát triển kỹ năng giao tiếp, kỹ năng sử dụng ngôn ngữ.

Như vậy, *trò chơi ngôn ngữ là các trò chơi liên quan tới ngôn ngữ (ngôn ngữ với tư cách vừa là phương tiện, vừa là đích đến); là một hình thức tổ chức dạy học trong phương pháp giáo dục tích cực, giúp người học hình thành và phát triển kỹ năng giao tiếp, kỹ năng sử dụng ngôn ngữ, được tổ chức và tiến hành dưới hình thức chơi.*

Trò chơi ngôn ngữ, vì vậy, cũng có những đặc điểm chung giống như một trò chơi thông thường nhưng nhiệm vụ chính của các trò chơi

ngôn ngữ là để phát triển kỹ năng ngôn ngữ.

Trò chơi ngôn ngữ có thể được chia thành 2 nhóm:

Nhóm các trò chơi dạy thực hành ngôn ngữ: các trò chơi tập trung vào phát triển một nội dung ngôn ngữ cụ thể thông qua thực hành. Bao gồm: trò chơi ngữ âm, chữ viết; trò chơi từ vựng, ngữ nghĩa; trò chơi cấu trúc, trò chơi dấu câu;... Các nội dung này được tổ chức dưới nhiều hình thức, được thể hiện bằng nhiều tên gọi khác nhau như trò chơi giải ô chữ, trò chơi khám phá tranh,... Mục đích của trò chơi thực hành ngôn ngữ là giúp người chơi hiểu và thực hành một phần kiến thức ngôn ngữ cụ thể.

Nhóm các trò chơi dạy ngôn ngữ giao tiếp: các trò chơi tập trung vào phát triển kỹ năng giao tiếp: nghe/nói/đọc/viết. Hình thức tương tác, làm việc cùng nhau. Mục đích hình thành và phát triển kỹ năng nghe/nói/đọc/viết. Các trò chơi loại này tập trung vào tính dễ nghe, dễ hiểu, trôi chảy, mạch lạc. Ví dụ các trò chơi: chỉ lắng nghe, tam sao thất bản, những người nổi tiếng, đoán từ qua gợi ý,...

Trong thực tế, nhiều trò chơi mang tính chất của cả hai loại. Vì thực hành ngôn ngữ cũng chính là cách để phát triển kỹ năng giao tiếp.

Trò chơi ngôn ngữ có phạm vi áp dụng không giới hạn. Trong các môn học nói chung thì trò chơi ngôn ngữ được tiến hành dưới hình thức trò chơi, với phương tiện là ngôn ngữ và nội dung thuộc chủ đề các môn học. Ví dụ một số trò chơi như: tranh biện, thuyết trình, ghé nóng,... Trong môn học Ngữ văn, hình thức là trò chơi, phương tiện là ngôn ngữ, nội dung liên quan tới chủ đề bài học Ngữ văn. Ví dụ có thể kể đến các trò chơi dưới hình thức như diễn kịch, tranh biện,... Trong các môn học ngôn ngữ đặc thù, dưới hình thức trò chơi ngôn ngữ, nội dung là tri thức ngôn ngữ, nhằm hướng tới mục đích: Thông hiểu ngôn ngữ đích; rèn kỹ năng thực hành sử dụng

ngôn ngữ đích. Còn nói riêng trong dạy học Thực hành tiếng Việt thì hình thức là trò chơi ngôn ngữ, nội dung là tri thức ngôn ngữ và mục đích hướng tới là hiểu và vận dụng được tri thức ngôn ngữ trong thực hành, phát triển kỹ năng giao tiếp đọc/viết/nói và nghe.

3. Trò chơi ngôn ngữ trong dạy học Thực hành tiếng Việt

Trong chương trình Ngữ văn 2018, phần Thực hành tiếng Việt là phần xuất hiện sau văn bản Đọc hiểu, đây cũng là phần học có tính chất đặc thù, nhằm rèn luyện và phát huy năng lực ngôn ngữ cho học sinh, giúp học sinh vận dụng kiến thức về ngôn ngữ để nhận biết và phân tích các đơn vị, hiện tượng tiếng Việt trong văn bản đọc nói riêng; trang bị những công cụ để đọc hiểu, luyện viết, nói và nghe, từ đó vận dụng hiệu quả trong hoạt động giao tiếp nói chung.

Với tính chất là một nội dung dạy học đặc thù, đòi hỏi người dạy và người học phải chủ động, hứng thú thì việc học mới có hiệu quả. Một trong những yêu cầu cơ bản để đạt được hiệu quả giảng dạy là người thầy phải tổ chức và hướng dẫn cho học sinh thực hiện tốt các chuỗi hoạt động trong giờ học bao gồm: hoạt động khởi động; hoạt động hình thành kiến thức; hoạt động luyện tập; hoạt động vận dụng. Thực tế, trò chơi ngôn ngữ có thể được vận dụng trong tất cả các hoạt động dạy học Thực hành tiếng Việt để việc dạy và học tiếng Việt trở nên nhẹ nhàng, sinh động và hứng thú hơn.

Cụ thể, trong dạy học Thực hành tiếng Việt, dưới hình thức là trò chơi ngôn ngữ, nội dung là tri thức ngôn ngữ, trò chơi ngôn ngữ hướng tới mục đích: hiểu và vận dụng được tri thức ngôn ngữ trong thực hành; phát triển kỹ năng giao tiếp đọc/viết/nói và nghe.

Cụ thể, một số loại trò chơi ngôn ngữ có thể được vận dụng trong dạy học Thực hành tiếng Việt:

LOẠI TRÒ CHƠI	TÊN TRÒ CHƠI (được gọi trực tiếp hoặc gián tiếp)
Trò chơi ngữ âm, chữ viết	Phát âm/Tập làm ca sĩ/Chữ cái bí ẩn/Đi tìm mật mã...
Trò chơi từ vựng, ngữ nghĩa	Cây từ vựng/Giải ô chữ/Ô chữ thần kỳ/Chiếc hộp may mắn/Vòng quay kỳ diệu/Tạo từ có tiếng gốc cho trước/Ghép tiếng có nghĩa/Ghép từ với nghĩa/Đoán nghĩa/Tìm từ đồng âm, đồng nghĩa, đa nghĩa/Tìm từ không cùng nhóm với những từ còn lại/Xác định từ loại/Đi tìm từ láy/Giải mã mật thư qua hình ảnh...
Trò chơi câu trúc, dấu câu	Đặt câu dựa cảnh/Tìm từ đặt câu/Họ hàng nhà dấu câu/Gọi tên trạng ngữ...
Trò chơi đồ chữ, đồ vui	Đuổi hình bắt chữ/Đố vui có thưởng/Nhanh tay, tinh mắt...
Trò chơi có ứng dụng công nghệ	Quizzes (Câu đố/đố vui)/kahoot (trò chơi điện tử/hỏi - trả lời)/Myaloha (phần mềm thi trực tuyến)...

Để chuẩn bị cho một bài dạy Thực hành tiếng Việt, giáo viên cần lựa chọn trò chơi ngôn ngữ theo nội dung dạy học và hoạt động dạy học để lựa chọn được trò chơi phù hợp với tri thức bài học và yêu cầu của hoạt động, đáp ứng mục tiêu cuối cùng của bài dạy.

Xét riêng về chuỗi hoạt động dạy học, như trên đã đề cập, trò chơi ngôn ngữ có thể được sử dụng ở cả bốn hoạt động trong chuỗi hoạt động dạy học Thực hành tiếng Việt. Nhất là ở hoạt động luyện tập, hoạt động mang tính chủ đạo của giờ dạy thực hành. Tuy nhiên, chúng tôi lại muốn đề cập tới việc sử dụng trò chơi ngôn ngữ trong hoạt động khởi động của tiết học. Vì hoạt động khởi động tuy chỉ chiếm rất ít thời gian của tiết học nhưng đóng vai trò quan trọng trong giờ học bởi nó là hoạt động mở đầu nên tác động trực tiếp đến cảm xúc, trí tuệ của người học trong toàn tiết học. Tổ chức tốt hoạt động khởi động sẽ tạo ra một tâm thế tốt, một sự hứng thú cần có cho học sinh khi bước vào giờ học tiếng. Và vì thế, hình thức tổ chức hoạt động khởi động càng

sinh động, hấp dẫn thì sẽ càng thu hút sự chú ý, tạo tâm lý thoải mái sẵn sàng lĩnh hội kiến thức của học sinh với môn học. Qua hoạt động khởi động, giáo viên và học sinh trở nên gần gũi hơn, các em sẽ được thoải mái tham gia vào hoạt động học tập thay vì việc kiểm tra bài cũ như trước đây.

4. Kết luận

Sử dụng trò chơi ngôn ngữ trong giảng dạy Thực hành tiếng Việt là một trong những phương pháp hữu hiệu tạo động lực, giúp người học trở nên hứng thú với nội dung bài học. Tuy nhiên, trò chơi ngôn ngữ còn chưa được khai thác và sử dụng rộng rãi, hiệu quả trong các giờ dạy. Bài viết này bước đầu tìm hiểu về trò chơi, trò chơi ngôn ngữ và vai trò của trò chơi ngôn ngữ trong dạy học Thực hành tiếng Việt nói chung cũng như trong hoạt động mở đầu bài học Thực hành tiếng Việt nói riêng. Chúng tôi sẽ còn quay trở lại vấn đề này sau khi có những khảo sát cụ thể về thực trạng dạy học Thực hành tiếng Việt

và thực trạng dạy học phần mở đầu bài học Thực hành tiếng Việt ở trường phổ thông để có cơ sở đề xuất, thiết kế trò chơi ngôn ngữ cụ thể áp dụng trong các giờ dạy Thực hành tiếng Việt.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Đào Thị Thu Hằng, “Lợi ích của trò chơi ngôn ngữ trong giảng dạy tiếng Anh”, *Tạp chí Giáo dục*, số đặc biệt, tháng 4, 2016.
- [2] Nguyễn Thị Ngọc Trang, Lê Thị Minh Hiền, “Sử dụng các trò chơi ngôn ngữ để phát triển kỹ năng nói tiếng Anh cho học viên Học viện Kỹ thuật Quân sự”, *Tạp chí Giáo dục*, số đặc biệt kỳ 1, tháng 5, 2018.
- [3] Nguyễn Thị Ngọc Trang, “Phương pháp sử dụng các trò chơi ngôn ngữ có nền tảng công nghệ để tích cực hóa học viên học ngoại ngữ tại Học viện Kỹ thuật Quân sự”, *Tạp chí Giáo dục*, số đặc biệt tháng 12, 2019.
- [4] Hoàng Phê (Chủ biên), *Từ điển tiếng Việt*, Nxb. Đà Nẵng - Trung tâm Từ điển học, Đà Nẵng - Hà Nội, 1995.
- [5] Bộ Giáo dục và Đào tạo, *Chương trình giáo dục phổ thông môn Ngữ văn*, 2018.
- [6] George P. McCallum, *101 word games for students of English as a second or foreign language*, Oxford University Press, Oxford, 1980.

⇒ Tiếp theo trang 155 (YẾU TỐ CHI PHỐI ĐẾN CÁCH NHÌN NHẬN VÀ...)

người phụ nữ đã làm và cống hiến cho xã hội, cũng như thấu hiểu, cảm thương, chia sẻ với những số phận bất hạnh của người phụ nữ trong lịch sử hay hiện tại.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] <https://nigioikhatsi.net/kinhsach-pdf/LuanNguKhong%20Tu-NguyenHienLe.pdf>
- [2] Lê Hữu Mục (dịch), *Linh Nam chính quái*, Nxb. Khai Trí, 1961.
- [3] Nhiều tác giả, *Đại Việt sử ký toàn thư*, tập 1, Nxb. Khoa học xã hội, Hà Nội, 1998.
- [4] Nhiều tác giả, *Đại Việt sử ký toàn thư*, tập 2, Nxb. Văn hóa - Thông tin, Hà Nội, 2003.
- [5] Nguyễn Ngọc Nhuận (Chủ biên), Lê Tuấn Anh, Trần Thị Kim Anh, *Một số văn bản điển chế và pháp luật Việt Nam*, Tập 1, Nxb. Khoa học xã hội, Hà Nội, 2006.
- [6] Nguyễn Quang Thắng, Nguyễn Văn Tài, *Lê triều hình luật*, Nxb. Văn hóa, Hà Nội, 1997.
- [7] Lê Thánh Tông, *Thánh Tông di thảo*, Nxb. Văn học, Hà Nội, 1963.
- [8] Lê Thánh Tông, *Hồng Đức quốc âm thi tập*, Nxb. Văn học, Hà Nội, 1982.
- [9] Nguyễn Trãi, *Đại cáo Bình Ngô*, Sách giáo khoa Ngữ văn lớp 10 tập 2, bộ sách Cánh Diều, Nxb. Đại học Huế, Huế, 2022.